

УДК 316.4.063.24

Ю. І. Салабай

аспірант кафедри соціології та соціальної роботи
Національного університету «Львівська політехніка»СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ШТУЧНОГО АБОРТУ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНСТРУКЦІОНІСТСЬКИХ
СТРАТЕГІЙ ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЇ Й ДЕПРОБЛЕМАТИЗАЦІЇ

Актуальність теми зумовлена тим, що в сучасному українському суспільстві явище абортів стало предметом для дискусій, які супроводжуються конфронтацією представників певних суспільних груп. Штучне переривання вагітності є своєрідним суперечливим феноменом, що тяжіє до важко розв'язуваних філософських фундаментальних питань, які не піддаються об'єктивному оцінюванню. Так уже склалося, що в полеміці щодо абортів завжди наявні полярні позиції, одна з яких характеризує це явище як припустиме й таке, що входить у розряд нормального, а інша – як неприпустиме, небажане та навіть гріховне. Ці дві позиції впродовж багатьох століть взаємно співіснують, іноді вступаючи в протистояння, яке, зрештою, кожного разу закінчується безрезультатно, залишаючи кожного при своїй правді. Вступаючи в цю дискусію, є ризик стати заручником наявних полярних поглядів, таким чином позбавляючись можливості об'єктивно оцінити ситуацію. Аборт у суспільній думці давно закріпив за собою статус соціальної проблеми, і саме цей статус стає каталізатором для розвитку суспільних протистоянь.

У науковому середовищі процес створення дискусії навколо певної соціальної проблеми називається проблематизацією. Поняття «проблематизація» вперше використав французький філософ М. Фуко, розуміючи його як сукупність дискурсивних або недискурсивних практик, що вводить те чи інше явище в гру істинного з помилковим, провокуючи потребу вивчення цього явища. Доктор філософії І. Ардашкін відзначив, що й проблема, і проблематизація пов'язані з неоднозначністю явища, проте завдання проблеми – подолати неоднозначність, а завдання проблематизації – зафіксувати неоднозначність, виявити її якомога більшу ступінь. В епістемології проблематизація розглядається як потенція проблеми, спектр її можливостей [1, с. 148]. У соціології процес проблематизації є складовою конструкціоністського підходу, що застосовується до вивчення соціальних проблем. Конструкціоністський підхід належить до суб'єктивістської традиції в соціології, що зосереджується на тому, хто і як ідентифікує соціальну ситуацію, явище чи подію як соціальну проблему. Із цього випливає, що проблеми самі по собі не з'являються, тобто для того, щоб визначити якість певне явище як проблемне, потрібно спочатку проблематизувати його. Тож процес унесення явища в межі, окреслюючи його проблемну сутність і створюючи умови для подальшого врегулювання, називається проблематизацією. Саме процес проблематизації навколо явища абортів є предметом зацікавлення в межах статті.

Аналіз публікацій засвідчує, що явищем штучного аборту цікавилось багато науковців. Зокрема, було визначено історичні тенденції, розглянуто можливі превентивні засоби та описано соціальні наслідки однойменного явища (І. Белобородов, Беляєва); також вивчалися медико-соціальні фактори показання для здійснення аборту (Н. Грянченко); було охарактеризовано доцільність державної політики й

репродуктивна відповідальність жінки в цьому ж питанні (О. Стрельник, Т. Щурко, Л. Шилова) тощо. У свою чергу, у статті зроблено акцент на означенні аборту як соціальної проблеми, а точніше на визначенні, в чому ж, власне, полягає проблемність цього явища на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Метою статті є окреслення сутності штучного аборту як соціальної проблеми, використовуючи для цього конструкціоністські стратегії проблематизації та депроблематизації, посилаючись на результати авторського дослідження¹. Дослідження здійснювалось за допомогою практичного застосування конструкціоністських стратегій проблематизації за Д. Лазік і депроблематизації за П. Ібарра і Дж. Кітсьюзом. Згадані стратегії конструкціоністи пропонують розуміти як відмову від ідеї соціальних проблем як виду умов на користь розуміння їх як риторики. У процесі проблематизації ключовими є поняття «висунення заяв-вимог» і «можливі умови». Висунення заяв-вимог, тобто риторика вимогливого характеру, включає в себе відповіді на запитання анкет або інтерв'юєрів під час обстеження громадської думки, подачу скарг, поведження з листами протесту, висунення судових позовів, виступи в парламенті й засобах масової інформації тощо. Слово «можливий» використовується конструкціоністами для того, щоб підкреслити, що будь-яке твердження вимогливого характеру висувається щодо умови, імовірно наявної, а не відносно умови, існування якої соціологи хотіли б довести. Зосереджуючись на процесі висунення заяв-вимог, конструкціоністи залишають осторонь питання про те, чи є ці твердження правильними або помилковими, існує ця умова чи ні. Значення об'єктивних умов для соціологів цього напрямку полягає в твердженнях про них, а не в обґрунтованості цих тверджень [10, с. 108].

Важливо зауважити, що, як правило, проблеми проходять не лише процес проблематизації, а й депроблематизації. Якщо проблема внесена в межі неточно, викривлено, то вона наштовхується на протидію, що супроводжується депроблематизацією, тобто запереченням створеної проблеми із пропозиціями сформулювати її правильно. Стратегії депроблематизації ще називають контрриторичними стратегіями, визначаючи їх як дискурсивні стратегії протидії характеристикам тієї чи іншої ситуації, запропонованої тими, хто конструює соціальну проблему. П. Ібарра і Дж. Кітсьюз вказують на два класи контрриторичних стратегій. Перший клас – контрриторика «співчуття», що визнає повністю або частково проблематичний статус ситуації, але в сутності блокує вимогу виправити її. Другий клас – контрриторика «неспівчуття», яка базується на неприйнятті ні запропонованих характеристик і оцінок ситуації, ні запропонованих засобів її виправлення [8, с. 94].

Процес депроблематизації можна вважати частиною процесу проблематизації або одним із його етапів. Наявність протидії означає, що становлення проблеми триває, а отже, триває і проблематизація. Доки проблема не буде сформульована

¹ Дослідження проводилось упродовж вересня-листопада 2014 року методом дискурс-аналізу тексту двох українських видань за 2012–2014 рр. Для аналізу було обрано газету «Дзеркало тижня. Україна» й електронне видання «Українська правда», що на сьогодні користуються попитом в українському суспільстві. Проаналізовано статті за 2012–2014 рр., тому що саме в ці роки народними депутатами вносились проекти закону про внесення змін до законодавчих актів України щодо заборони штучного переривання вагітності. Методом суцільного аналізу публікацій було виявлено 20 статей, де згадувалось про штучне переривання вагітності, із яких 8 опубліковано у виданні «Дзеркало тижня. Україна» та 12 в електронному виданні «Українська правда». Для здійснення дискурс-аналізу було відібрано 11 публікацій (4 із газети «Дзеркало тижня. Україна» та 7 із електронної газети «Українська правда»), які присвячені виключно темі штучного переривання вагітності, так як статті, у яких інформація про аборт подається частково, до уваги не брались.

правильно, доти вона буде наштовхуватись на протидію, і тим самим віддаляти від можливості врегулювання. Тож процеси проблематизації та депроблематизації – це два незалежні процеси, а один, що націлений на окреслення адекватної сутності проблеми.

Кожна зі стратегій не існує сама по собі, завжди є певний суб'єкт, що її використовує. У ході дослідження спочатку виділялись суб'єкти проблематизації, яким, у свою чергу, присвоювалась відповідна стратегія, зважаючи на висунені ними заяви-вимоги. Д. Лазік загалом виділила вісім стратегій проблематизації, із яких три були використані для конструювання проблеми штучного аборту.

Перша зафіксована стратегія має назву «конструювання масштабності розповсюдження явища». Ця стратегія базується на дії закону великих чисел: чим більше число жертв від певних соціальних процесів чи явищ, тим більша ймовірність, що аудиторія буде оцінювати цей процес/явище як соціальну проблему [9, с. 539]. Цією стратегією скористались церковнослужителі: «Молодий і енергійний святий отець Святослав (Шевчук) – Блаженніший предстоятель Української греко-католицької церкви (УГКЦ) у березні нинішнього року (2013) звернувся до Верховної Ради від імені своєї та Римо-католицької церкви з проханням запровадити в Україні заборону на штучне переривання вагітності. Святий отець Святослав просить узагалі їх заборонити, оскільки щорічно в Україні, як впевнено повідомив Предстоятель УГКЦ, робиться 2 млн. абортів» [4, с. 8], та представники влади: «... за 20 років ми вбили 20 млн. дітей. За останні 12 років населення України зменшилося на 5 млн. людей (з 52 млн. до 47 млн.). На моє глибоке переконання, потрібно захищати право ненароджених дітей. Але треба поставити питання: вбивати чи не вбивати? Якщо суспільство підтримує рішення вбивати – все, я погоджуся із рішенням Верховної Ради», – сказав депутат (Андрій Шкіль) в коментарі ВВС Україна. Він переконаний, що основною причиною невтішних демографічних тенденцій є легальні аборти» [5]. Як бачимо, цифри, якими оперують згадані суб'єкти, є чималі й, справді, настожують. Можна зауважити, що у висловлюваннях представників влади наявні словосполучення «вбили дітей» і «вбивати», що підсилює вражачою дію масштабності розповсюдження явища, окреслюючи явище абортів як убивство, що в суспільстві вважається злочином і карається кримінальною відповідальністю. Із представлених заяв випливає, що вимогою згаданих суб'єктів проблематизації є заборона штучного абортів, який у сучасному українському суспільстві є абсолютно легальним до 12 тижнів вагітності, а до 22 тижнів – за соціальними чи медичними показаннями, адже після 22 тижня вагітності формально можливі лише пологи [2, с. 7].

Друга зафіксована стратегія – «конструювання простоти». Ця стратегія передбачає висунення заяв-вимог, що полягають в ігноруванні складності життя й конструюванні умов проблеми в простій і зрозумілій для аудиторії формі [9, с. 539]. Ця стратегія присвоєна висловлюванням священнослужителів: «У нашій країні аборт став буденною процедурою, рішення щодо якої майже таке ж просте, як відвідини стоматолога, – неабияк занепокоєний станом суспільної свідомості священник і керівник відділу соціальних питань Патріаршої курії УГКЦ Андрій Назіряк. Таку політику Міністерства охорони здоров'я отці церкви називають надто спрощеною і подекуди такою, що не запобігає, а заохочує до абортів. Священник Андрій Назіряк звертає увагу на те, що жінка іде на аборт не завжди в розважливому й адекватному психологічному стані. Зокрема, одна з його пропозицій – запровадити в Україні практику «тихих днів», щоб між першими відвідинами консультації і прийняттям рішення пройшло 2 або й 7 днів для аналізу та роздумів» [7]. Зважаючи на цю цитату, штучний аборт проблематизується як надто спрощена процедура, якої можна уникнути, захопивши жінку до ґрунтовніших роздумів. Було присвоєно саме таку стратегію, адже ця цитата подає явище абортів як проблему, яку легко врегулювати, уносячи лише деякі корективи в діяльність медичних

установ, при тому сам аборт не стигматизується жодними словосполученнями чи виразами.

Третя, й остання, зафіксована стратегія проблематизації має назву «персоналізація проблеми», що полягає у спробі залучити аудиторію в сутність проблеми, у можливості побувати на місці людини, якої торкнулась ця проблема [9, с. 539]. І знову ця стратегія була відтворена у висловлюваннях представників церкви: «Нас і суспільство жахають повідомлення про те, що та чи інша жінка народила дитину і викинула її у смітник, чи втопила у річці, чи полишила без догляду на морозі. Але з духовної точки зору принципової різниці між вбивством народженої дитини і вбивством дитини, яка ще не народилася, немає – розповів ВВС Україна представник Української православної церкви Київського Патріархату отець Євстратій. На підтримку своєї позиції він наводить аналогію: люди не вбивають своїх батьків, якщо вони захворіли, або погіршують життєві обставини, чи матеріальне становище. На думку священника, практику абортів необхідно звужувати, аби у свідомості суспільства вона перетворилася на щось на зразок смертної кари...» [5]. Представники церкви персоналізують проблему абортів, наводячи аналогії, проводячи паралелі між схожими за сутністю обставинами, які можуть спонукати до вчинення штучного абортів. Штучний аборт ними проблематизується як убивство ненародженої дитини із вимогою звужити таку практику.

Отже, було зафіксовано лише три стратегії проблематизації явища абортів, у яких переривання вагітності визначалося як проблема, бо воно, по-перше, є вбивством, по-друге, надто спрощеною процедурою, по-третє, вражає масштабністю розповсюдження. Суб'єктами проблематизації стали представники церкви та влади, які вбачають проблему абортів в тому, що це явище є легальним у нашій країні, а тому виступили із вимогою його делегалізації.

Саме вимога заборонити аборт на державному рівні викликала неабиякий спротив у деяких представників суспільства, що, зрештою, і вилилось у хвилю обурення, потреба приборкання якої сигналізує про продовження процесу проблематизації через депроблематизацію, адже сформульована проблема сутність наштовхнулася на протидію. Зафіксованим риторикам протидії, про які піде мова далі, було присвоєно відповідні стратегії депроблематизації із віднесенням їх до класу співчуття/неспівчуття.

Першою стратегією, яку вдалось присвоїти, провівши дискурс аналіз тексту українських видань, є стратегія класу «співчуття», яка має назву «критика тактики». Ця стратегія передбачає, що критик погоджується з пропонованою характеристикою умови, але заперечує засоби, використовувані людьми, що висувують твердження-вимоги [8, с. 94]. Найбільш яскраво застосування цієї стратегії спостерігається в риторичі представниць жіноцтва. Крім жінок, критикою тактики займалися представники медичної, психологічної та журналістської сфер, однак найповніше ця стратегія відобразилась саме у висловлюваннях жінок, тому, щоб уникнути повторів, вважаємо за потрібне представити лише одну із їхніх риторик: «Катерина Кобченко – історик, кандидат історичних наук, ГО «Українська асоціація дослідників жіночої історії», ГО «Жінки в науці» відзначає, що представники церковних кіл та навчені ними віряни грають на релігійних почуттях громадян, демонструючи свою моральну і духовну вищість супроти зловмих «захисників абортів». Вони вперто не бажать помічати очевидного: заборона абортів не здатна знищити аборт як явище. Адже його основні, переважно соціальні причини, залишаться незмінними. Практику штучного переривання вагітності просто буде переведено в тіню сферу, що за катастрофічного стану нашої медицини та поширеної в країні корупції створить нелегальні схеми здійснення підпільних, ризикованих і водночас коштовних абортів, а це ставитиме під загрозу життя та здоров'я сотень жінок. Насправді жодна свідомо та розважлива людина не схвалює переривання вагітності як прийнятний спосіб регулювання народжуваності... Зменшення масштабів цієї практики має відбуватися шляхом запобігання небажаній вагітності, сексуальної освіти і профілактики незахи-

щеного сексу, доступністю контрацепції, але передовсім – моральним вихованням [3]. У цьому висловлюванні чітко спостерігається звернення до представників церкви, що підтверджує депроблематизацію, яка відбувається лише у випадку наявності каталізатора. Жіноцтво критикує пропозицію заборони, адже, на їхню думку, така тактика не принесе очікуваних результатів, ба, навіть створить ще більше неприємностей, натомість вони пропонують інші методи боротьби, але водночас підтримують думку про те, що в основі явища абортів лежать деструктивні корені.

Наступною відзначеною стратегією є «спростування історії», яка належить до класу «неспівчуття». Спростування історії передбачає дискредитацію твердження-вимоги за допомогою наведення прикладів, які показують, що узагальнення, пропоновані тими, хто конструює проблему, викликають підозру [8, с. 94]. Цією стратегією скористались представники медичної сфери та журналісти. Більш яскраво вираженою є риторика представників медіа: «Очевидно, святий отець не бачить процесу зниження кількості абортів, що триває в нас уже кілька років. Так, згідно з даними Мінздоров'я за 2011 рік, у його медустановах абортів зареєстровано вже всього 156 тисяч. Неважко полічити, що з урахуванням абортів у немістерських клініках, їх загальна кількість – приблизно 173 тисячі, проти 200 тисяч два роки тому. За тими ж офіційними даними, торік уже тільки 65% перерваних вагітностей (тобто близько 112,5 тисячі) були небажаними. Отже, кількість абортів через небажання народжувати за два роки знизилася приблизно на 28,5 тисячі (більш ніж на 19%)... Жаль, що нардепові ніхто, очевидно, не розповів, що в середині 1930-х років нелюбимі ними комуністи такі радикальні пропозиції вже реалізовували (йдеться про заборону абортів). Сталінський режим, стурбований показниками помітного вповільнення зростання населення СРСР... Аборти заборонили – навіщо, мовляв, в умовах такого радянського благоденства жінкам робити аборти? Однак народжувальність не зросла. Зате через наростання валу кримінальних абортів почала гинути й набувати вторинної (тобто не вродженої) безплідності, майже невиліковної в ті роки, величезна кількість жінок» [4, с. 8]. Подане коротке журналістське розслідування ґрунтується на даних офіційних установ, таких як Міністерство охорони здоров'я. Очевидно, використання достовірних даних дає змогу спростувувати висловлювання представників церкви, супроти яких і направлена риторика журналіста. Також журналіст депроблематизує висловлювання політичних діячів, наводячи аргументи з історії, яка, на його думку, може повторитись. Отже, представник медіа прямим текстом звертається до священнослужителя й політика, що виступають суб'єктами проблематизації з вимогою заборони абортів, протиставляючи їм дані статистики та приклади з історії, що демонструють не ефективність вимоги заборони абортів, а, навпаки, її згубний вплив.

Третя стратегія, якою скористались для депроблематизації, є «контрриторика витрат», що входить до класу «співчуття». Згадана стратегія полягає в твердженні, що варто примиритися з проблематичною умовою, а не виправляти її за допомогою пропонованих заходів, оскільки «і те, й інше зло» або тому, що проголошувані «вигоди» не компенсують «витрат» [8, с. 94]. Використання цієї стратегії було присвоєно представнику психологічної сфери: *Ігор Лубківський, психолог, член Української Спілки Психотерапевтів*: «... з якої саме релігійної концепції ми б не виходили, позбавляючи людську душу шансу втілення, ми звичайно здійснюємо гріх. Але й народжуючи дитину на страждання, іноді навіть без її згоди – теж! Бо навряд чи якась людина свідомо прагнула б до страждань. Тому, безперечно, аборт – це зло. Але й масове неконтрольоване народження усіх дітей підряд, особливо якщо ти їх не в змозі прогодувати – теж. Так само як злом є прирікання дитини на життя в сім'ї, де вона небажана. Тож яку націю ми отримуємо вже через двадцять років? Дітей з особливими потребами, які вирости в інтернатах і які не мають де жити після їхнього закінчення, які не знають багатьох елементарних речей, так як спілкувалися з одними тільки вихователями? І які потім будуть здебільшо-

го або бомжувати, або спиватися?» [6]. Закінчує своє висловлювання психолог запитанням, так пропонуючи примиритися із теперішньою ситуацією, тобто залишити все так, як є, хоч, на його думку, аборти – це теж зло, але їхня заборона призведе до ще більших неприємностей. Початок висловлювання «з якої саме релігійної концепції ми б не виходили...» вказує на те, що депроблематизує представник психологічної асоціації саме риторіку церковнослужителів.

Четверта зафіксована стратегія – «истерія» класу «неспівчуття», яка припускає вказівку на те, що моральні судження людей, які конструюють проблему, не ґрунтуються на «здоровій» оцінці ситуації, а знаходяться під впливом «ірраціональних» або «емоційних» чинників [8, с. 94]. Із депроблематизуючою риторикою, якій присвоєно цю стратегію, виступили представниці жіноцтва, звертаючись із заявами обурення до політичних діячів: «Законопроект Андрія Шкіля називає вагітних жінок – матерями, зародок – дитиною, а аборт – вбивством, таким чином демонізуючи, стигматизуючи жінок, які хочуть зробити аборт, а також лікарів, які їх роблять. Це перекладає відповідальність за ситуацію із абортами на жінок замість того, щоб пропонувати якісь конструктивні рішення в демографічній політиці та репродуктивній сфері», – сказала ВВС Україна Галина Ярманова із «Феміністичної офензиві» [5]. Жінки у своїй риторіці піддають сумніву адекватність пропонованих заяв владних представників, спонукаючи до пошуку інших шляхів вирішення проблеми, адже така постановка їх не влаштовує.

Й остання стратегія, яку було присвоєно висловлюванням журналістів і жінок, має назву «нещирість» із класу «неспівчуття». Сутність цієї стратегії полягає в тому, що пропонована характеристика-умова підозріла, оскільки в того, хто висуває твердження-вимогу, є своя «прихована повістка дня», а конструювання соціальних проблем подається всього лише засобом просування в кар'єрі, здобуття влади, статусу чи грошей [8, с. 94]. Представники медіа та жіноцтва запідозрили в намірах церковнослужителів елементи нещирості. Підтвердженням використання ними цієї стратегії є висловлювання журналіста О. Корегіна, адже заяви представниць жіноцтва майже ідентичні, тому не має потреби в їх поданні: «Я вірю у щирість багатьох церковнослужителів, однак вважаю, що за деклараціями про захист життя, яке народжується в ембріоні, стоїть усе-таки не тільки їхня віра, а й бажання найдавнішої суспільної інституції хоч якось зберегти за собою значиму роль у мінливому світі. Звідси й ідея повністю заборонити аборти, яку вона декларує як корисну для суспільства, а насправді шкідливу для нього» [4, с. 8].

Як бачимо, пропозиція заборони абортів й відповідна проблематизуюча риторика спровокували протидію, що вилилась у депроблематизації. Зважаючи на отримані результати дослідження, можна зауважити, що штучне переривання вагітності хоча й позиціонується як соціальна проблема, проте все ще перебуває на етапі проблематизації. Як уже зазначалося на початку статті, наявність депроблематизуючої риторики є доказом того, що проблема сформульована не зовсім адекватно, а тому викликає обурення в суспільстві. Завдяки дискурс-аналізу вдалося зафіксувати доволі активний процес депроблематизації, що спрямований на заперечення пропонованих вимог делегалізації абортів представниками церкви та влади. Суспільство в образі представниць жіноцтва, медиків, психологів і журналістів критикує обрану тактику боротьби з абортами, заявляє, що пропоновані вигоди принесуть більше втрат, ніж здобутків, спростовує подані заяви й навіть піддає сумніву щирість намірів суб'єктів проблематизації – усе це доводить, що заборона абортів на державному рівні – це поспішне рішення. Заяви представників церкви та влади щодо згубного впливу штучних абортів суспільство не відкидає, але виступає категоричним противником обраного методу боротьби. Бачення проблеми абортів лише в легальності й упевненість у тому, що делегалізація здатна зменшити його згубний вплив, на думку представників суспільства, є надто спрощеним.

Підсумовуючи, варто вказати, що якщо церковна й політична інституції беруть на себе сміливість розпочинати процес проблематизації явища абортів, то вони повинні робити це у

співпраці із суспільством, бо, як виявили результати дослідження, наштовхуватимуться на його спротив. Намагання вирішити проблему дистанційно супроводжується депроблематизацією, доводячи, що неможливо сформулювати проблему правильно, не володіючи достатнім обсягом інформації. Спроба встановлення диктатури у вигляді заборони штучного абортів не сприятиме зменшенню його негативного впливу на суспільство, а тому потрібно шукати інші шляхи, що здатні стати фундаментом для врегулювання цієї соціальної проблеми, і одним з перших кроків може стати реалізація деяких із тих пропозицій, що вносились суб'єктами депроблематизації.

Література

1. Ардашкин И. «Проблема» и «проблематизация»: соотношение и интерпретация понятий в современной эпистемологии / И. Ардашкин // Вестник Томского политехнического университета. – 2004. – № 4. – С. 143–149.
2. Гоголь Ю. Правове регулювання штучного переривання вагітності: проблемні питання / Ю. Гоголь // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 3. – С. 6–8.
3. Кобченко К. Чи вирішить проблему абортів їхня заборона? / К. Кобченко // Українська правда. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/inozmi/svoboda/2012/03/20/6961060/>.
4. Корегін О. Святі отці і діти / О. Корегін // Дзеркало тижня. – 2012. – № 16. – С. 8.
5. Лебедь Р. Аборти в Україні: право на вибір чи право на життя? / Лебедь Р. // Українська правда. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/inozmi/bbc/2012/05/28/6965450/>.
6. Лубківський І. Знову про аборти? / І. Лубківський // Українська правда. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/columns/2013/04/18/126676/>.
7. Хмельовська О. Заборона абортів: за і проти / О. Хмельовська // Українська правда. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/health/2012/04/9/100204/>.
8. Ясавеев И. Конструирование «не-проблем»: стратегии депроблематизации ситуаций / И. Ясавеев // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2006. – № 1 (34). – С. 94–96.
9. Ясавеев И. Конструкционистский подход к социальным проблемам / И. Ясавеев // Журнал исследований социальной политики. – 2004. – № 4. – С. 536–542.
10. Ясавеев И. Социальная проблема в социологическом лексиконе / И. Ясавеев // Социальная реальность. – 2006. – № 6. – С. 107–109.

Анотація

Салабай Ю. І. Соціальна проблематика штучного абортів крізь призму конструкціоністських стратегій проблематизації й депроблематизації. – Стаття.

У статті подано результати дослідження, що здійснювалось для розкриття сутності соціальної проблематики штучного абортів у сучасному українському суспільстві. Мета дослідження реалізовувалась за допомогою застосування конструкціоністських стратегій проблематизації за Д. Лазік

і депроблематизації за П. Ібарра і Дж. Кітсьюзом. Ці стратегії присвоювались висловлюванням певних представників суспільства в процесі здійснення дискурс-аналізу тексту двох українських видань («Дзеркало тижня. Україна» та «Українська правда»). В основній частині статті подаються приклади висловлювань тих представників суспільства, котрі намагались сконструювати проблему абортів й, отже, стали суб'єктами проблематизації, а також тих, хто чинили спротив сконструйованій проблемній сутності й набули статусу суб'єктів депроблематизації. Подано короткі узагальнення, висновки та рекомендації, зважаючи на отримані результати дослідження.

Ключові слова: штучний аборт, проблематизація/депроблематизація, риторика.

Аннотация

Салабай Ю. И. Социальная проблематика искусственно-го аборта через призму конструкционистских стратегий проблематизации и депроблематизации. – Статья.

В статье представлены результаты исследования, что осуществлялось для раскрытия сущности социальной проблематики искусственного аборта в современном украинском обществе. Цель исследования реализовывалась с помощью применения конструкционистских стратегий проблематизации по Д. Лазик и депроблематизации по П. Ибарра и Дж. Китсьюзу. Данные стратегии присваивались высказываниям определенных представителей общества в процессе осуществления дискурс-анализа текста двух украинских изданий («Зеркало недели. Украина» и «Украинская правда»). В основной части статьи подаются примеры высказываний представителей общества, которые пытались сконструировать проблему аборта и, таким образом, стали субъектами проблематизации, а также тех, кто отрицал сконструированную проблемную сущность и получили за это статус субъектов депроблематизации. Представлены короткие обобщения, выводы и рекомендации, учитывая полученные результаты исследования.

Ключевые слова: искусственный аборт, проблематизация/депроблематизация, риторика.

Summary

Salabai Y. I. Social issues of abortion through the prism of problematisation and deproblematisation. – Article.

The article presents the results of research carried out for the disclosure of social issues of abortion in the Ukrainian society. The aim of the study was realized by application of problematisation strategies for D. Lasik and deproblematisation by P. Ibarra and J. Kitsyuz. These strategies statement assigned certain members of society in the process of discourse analysis of the text of two Ukrainian publications. In the main part of the article submitted examples of statements of representatives of society, trying to construct the abortion issue and, thus, were subjects of problematisation, as well as those who do resistance designed and synthesized problematic nature and have the status of subjects of deproblematisation. The paper presents a short synthesis, conclusions and recommendations in light of the findings.

Key words: abortion, problematisation/deproblematisation, rhetoric.